

Napuljsko Kraljevstvo i hrvatske zemlje u kasnome srednjem vijeku
*Colloquia mediaevalia Croatica V: napuljski obzori hrvatskoga kasnog
 srednjovjekovlja, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u
 Zagrebu, 21. veljače 2019.*

U organizaciji Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 21. veljače 2019. održan je peti znanstveni skup u nizu „Colloquia Mediaevalia Croatica“. Dosadašnji skupovi u tom nizu obradili su razna kontroverzna ili zanemarena pitanja hrvatske medijevistike. Tako je na prvome skupu tema znanstvenog istraživanja bilo djelo *De administrando imperio* Konstantina, na drugom je na red došao *Ljetopis popa Dukljanina*. Tema trećeg skupa bila je „Nacionalne ideje i etnička lojalnost u Hrvatskoj“, dok se na četvrtome bavilo retrospektivom i perspektivom bizantskih studija u Hrvatskoj.

Ovoga puta izlaganja su bila posvećena hrvatskome kasnom srednjem vijeku, odnosno, vezama Napuljskog kraljevstva i hrvatskih zemalja u istom razdoblju. Pripremljeno je ukupno 12 izlaganja, organiziranih u četiri tematske sekcije. Uvodnu riječ, odnosno svojevrsno otvaranje skupa, održali su Trpimir Vedriš i Luka Špoljarić s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U prvoj sekciji, pod nazivom „Napuljski dvor i ugarsko-hrvatsko prijestolje“, izlagači su se bavili pretenzijama i utjecajima dvora u Napulju na dvor u Budimu. Sekcijom je predsjedao Stanko Andrić iz Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest. Izlaganje pod nazivom „Neočekivani pobjednik: uspon Karla Roberta do vlasti“ održao je Mladen Ančić s Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru. Naglašeni su tako razni faktori, motivi dvora u Napulju, a konačno i sretne okolnosti koje su rezultirale dolaskom Anžuvinske dinastije na ugarsko-hrvatsko prijestolje. Sljedeće predavanje u sekciji održao je Robert Kurelić s Katedre za srednjovjekovnu povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli („Alfonso V. Aragonski i ugarsko-hrvatsko prijestolje“). Izlagao je o vezama koje je Ivan Hunjadi nakon bitke kod Varne pokušao uspostaviti s Alfonsom V. Aragonskim. On se, pak, kao nasljednik Anžuvina proglašio i kraljem zemalja krune sv. Stjepana. Prema sporazumu iz Casolija, Alfonso bi i došao na prijestolje, a zauzvrat bi dao sto tisuća florena za opremanje šesnaest tisuća vojnika u križarskom pohodu protiv Osmanlija. Na kraju su se ostvarenju toga ispriječile unutarnje okolnosti u Italiji koje su odvratile njegovu pažnju od ugarsko-hrvatskog trona, a nestrpljivog Hunjadija natjerale su u pripremanje samostalne ekspedicije i distanciranja od aragonskog dvora. Posljednje je u sekciji bilo predavanje Borislava Grgina s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kao što i sam naslov „Beatrica Aragonska i ugarsko-napuljski odnosi u posljednjoj četvrtini 15. stoljeća“ govori, kroz izlaganje su protumačeni odnosi dvaju dvorova u vrijeme supruge ugarsko-hrvatskih kraljeva, Matije Korvina i Vladislava Jagelovića. Izlaganje je obuhvatilo ne samo političke okolnosti, već i društveni, kulturni i gospodarski život, dakle, važnost napuljskog utjecaja u čitavoj društvenoj eliti Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva na kraju 15. stoljeća.

Nakon tri izlaganja uslijedila je rasprava, a zatim pauza, da bi nakon toga započela druga sekcija pod nazivom „Hrvatske zemlje i Napuljsko Kraljevstvo u anžuvinskom razdoblju“. Predsjedao je Trpimir Vedriš. Sekciju je izlaganjem pod naslovom „Dalma-

tinski gradovi i južna Italija u 14. stoljeću“ otvorila Zrinka Nikolić Jakus s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pregledno je prikazala diplomatske, gospodarske, kulturne i vojne odnose dalmatinskih gradova s prostorima južne Italije, od prvih pisanih izvora pa do kraja anžuvinske vlasti u Dalmaciji, s posebnim naglaskom na 14. stoljeće. Nakon toga, Stanko Andrić održao je izlaganje „Južnougarsko i slavonsko plemstvo u pohodima Ludovika I. protiv Ivane Napuljske“, kroz koje je analizirao sukobe Ludovika Velikog Anžuvina s Ivanom Napuljskom, odnosno, ulogu pojedinih velikaša, prelata i plemića s područja Kraljevine Slavonije i istočnog međurječja Drave i Save. Prije svega, analizirao je ulogu Nikole „Konta“ Orahovičkog, Nikole Ugrinova od roda prvih Iločkih, biskupa Ivana Gorjanskog i bana Ivana Horvata, a spomenuti su i drugi uglednici Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva. Posljednji je u sekciji izlagao Emir Filipović s Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Izlaganjem „Iz historije bosansko-napuljskih odnosa krajem 14. i početkom 15. stoljeća“ predstavio je opći pregled veza između Bosanskog i Napuljskog kraljevstva na prijelazu iz 14. u 15. stoljeće. Analizom neke do sada neobrađivane korespondencije i poznatih izvora dan je prilog zaokruživanju slike bosansko-napuljskih odnosa, a otvorena su i neka nova pitanja.

Treća sekcija, kojom je predsjedala Zdenka Janeković Römer sa Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku, bavila se novijim razdobljem. Nazvana je „Hrvatske zemlje i Napuljsko Kraljevstvo u aragonskom razdoblju“. Prvo izlaganje intrigantnog naziva „Opasne namjere: Napuljske veze i princeze Vlatka Kosače i modruških i krčkih Frankapana, 1472-1474.“ održao je domaćin skupa, Luka Špoljarić. Oslanjajući se na dosad nepoznate, objavljivane i neobjavljene izvore, autor je ponudio tezu suprotnu tumačenjima aktualne historiografije, koja brakove nećakinja Ferrantea Aragonskog tumače uglavnom u kontekstu ugarsko-napuljskog saveza nastalog 1474-1476. godine brakom Beatrice i Matije Korvina. Međutim, pokazalo se kako su to, zapravo, trebali biti prvi koraci prema formiranju napuljskih posjeda na istočnoj jadranskoj obali. Sljedeće je u sekciji bilo zajedničko predavanje Ivana Jurkovića s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Ivane Prijatelj Pavičić s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Kao što je vidljivo iz naslova, „Nova interpretacija sadržaja slike Lazzara Bastianija iz samostana sv. Frane u Zadru“, autori su interdisciplinarnim istraživanjem došli do sasvim novih zaključaka glede povijesnog konteksta nastanka slike, povijesnih ličnosti prikazanih na njoj, identifikacije svetišta Blažene Djevice Marije i njezinog teološkog konteksta. Interdisciplinarnim pristupom nastavio je Neven Jovanović s Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U izlaganju „Pohvalni govor Pavla Paladinića za Fridrika Aragonskog (1496)“ bavio se govorom koji je Paladinić održao pod zidinama opsjednutog Taranta, kao pripadnik mletačke flote. Prikazani su kontekst, struktura i retorička strategija Paladinićeva panegirika – pohvale utjecajnom i obrazovanom Fridriku.

Nakon rasprave i kratkog odmora uslijedila je i posljednja sekcija kojom je predsjedao Borislav Grgin, a obuhvaćala je teme vezane isključivo uz Dubrovnik i Napuljsko Kraljevstvo. Prvo izlaganje, „Dubrovnik i Napuljsko Kraljevstvo u 15. stoljeću i obitelj Kotrulj“, održala je Zdenka Janeković Römer. Autorica je o dobrim vezama Napuljskog Kraljevstva i Dubrovnika izlagala ne samo na temelju dokumenata, već i poznatog djela Benedikta Kotruljevića, *Knjiga o vještini trgovanja*. Trgovina je bila glavna tema izlaganja, pošto su upravo trgovačke povlastice Dubrovniku bile važan dio politike Napuljskog Kraljevstva. Nakon toga uslijedilo je izlaganje Jasenke Gudelj s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozof-

skog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nakon trgovine tema je bila umjetnost. Izlaganjem „Umjetnici, diplomacija, migracije: Razmjena umjetničkih iskustava između Dubrovnika, Dalmacije i Napuljskog Kraljevstva u 14. i 15. stoljeću“ autorica je interpretirala poznati fenomen razmjene umjetnika i umjetničkih iskustava između Južne Italije i Dubrovačke Republike. Posebnu je pozornost pridala vrsnim majstorima poput Onofrija de la Cave i Pietra di Martino da Milano, koji uz Francesca Lauranu predstavljaju vrh umjetničke produkcije nastale kao rezultat suradnje te diplomatskih napora na najvišoj državnoj razini. Posljednje predavanje sekcije, a i čitavog skupa održao je Lovro Kunčević sa Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Izlaganje je bilo svojevrsan epilog skupa, a predstavilo je krizu i okolnosti u ranom novom vijeku koje su dovele do promjene geopolitičkih odnosa između južne Italije i Dubrovačke Republike. Kriza je rekonstruirana iz dubrovačke perspektive, a kritički je sagledana i dubrovačka diplomacija, posebno u odnosima s napuljskim potkraljem. Na kraju je uslijedila i završna rasprava kojom je predsjedao Mladen Ančić.

Zoran Turk

Povijest emocija na Jadranu

Emotio, affectus, sensus...: o osjećajima u povijesti na jadranskom prostoru, Međunarodni znanstveni skup 9. Istarski povijesni biennale, Poreč, 23–25. svibnja 2019.

U četvrtak, 23. svibnja 2019, u porečkoj Galeriji Sinčić Zavičajnog muzeja Poreštine – Museo del territorio parentino, svečano je otvoren deveti po redu međunarodni znanstveni skup *Istarski povijesni biennale* temom „*Emotio, affectus, sensus...: o osjećajima u povijesti na jadranskom prostoru*“. U organizaciji Zavičajnog muzeja Poreštine – Museo del territorio parentino, Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te Državnog arhiva u Pazinu skup je okupio dvadeset znanstvenika iz Hrvatske, Slovenije i Italije. Bijenale je postao jedan od značajnijih povijesnih skupova u regiji, na kojem se obrađuju u historiografiji slabije istražene teme s naglaskom na povijesti svakodnevice.

Sudionike skupa na otvaranju su pozdravili Vladimir Torbica, pročelnik Upravnog odjela za kulturu Istarske županije, Elio Štifanić, zamjenik gradonačelnika Grada Poreča, uime organizatora Elena Uljančić, ravnateljica porečkog Muzeja, Klara Buršić-Matijašić, tadašnja dekanica Filozofskog fakulteta u Puli, i Mirela Mrak, ravnateljica Državnog arhiva u Pazinu. Nakon pozdravnih govora uslijedilo je predstavljanje zbornika radova s prošloga skupa pod naslovom *Artisani et mercatores: o obrtnicima i trgovcima na jadranskom prostoru*. Zbornik je uime uredništva predstavila Marija Mogorović Crljenko, dok su o sadržaju i doprinosu zbornika hrvatskoj historiografiji govorili Danijela Doblanić Šuran i Gaetano Benčić.

Radni dio skupa započeo je izlaganjem Darje Mihelič pod naslovom „*Nečedne razvade duhovščine severozahodne Istre (Piran, Trst, Izola: 13. do 16. stoletje)*“, u kojem je na

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

51

BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2019.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 51, broj 2

Izdavač / Publisher
Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher
Vesna Vlahović Štetić

Glavni urednik / Editor-in-Chief
Inga Vilogorac Brčić

Izvršni urednik / Executive Editor
Kornelija Jurin Starčević

Uredništvo / Editorial Board
Jasmina Osterman (stara povijest/ancient history), Trpimir Vedriš (srednji vijek/medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac (moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council
Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko Bratož (Ljubljana), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien), Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz), Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj), Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd), Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

*Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /
Executive Editor for Publications Exchange*
Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant
Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120191

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by

Marko Maraković

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout

Marko Maraković

Lektura / Language editors

Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)

Edward Bosnar (engleski / English)

Tisak / Printed by

Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

Naklada / Issued

200 primjeraka / 200 copies

Ilustracija na naslovnici

Muza Klio (Alexander S. Murray, *Manual of Mythology*, London 1898)

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrčak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*